

У березні 2018 року ігровими наборами LEGO вже забезпечено 100 пілотних закладів загальної середньої освіти та 25 обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Подальше отримання ігрових наборів LEGO відбувається за встановленим графіком у чотири етапи: червень 2018 року, вересень 2018 року, листопад 2018 року, квітень 2019 року (рис. 31).

Рис. 31. Етапи отримання ігрових наборів LEGO

Побудовано за даними Департаменту загальної середньої та дошкільної освіт МОН України.

Реалізація рівного доступу до якісної освіти

Розвиток опорних шкіл

Створення опорних шкіл (ОШ) – ініціатива, тісно пов’язана як з необхідністю підвищення якості освіти, так і з процесом децентралізації влади; відображає зростаючий вплив громад на важливі складові умов життя населення сільських територій. Організація опорних шкіл сприяє забезпеченню рівного доступу до якісної освіти дітей, що проживають у сільській місцевості і донедавна відвідували школи з низькою наповнюваністю, де один учитель викладав декілька навчальних предметів, що призводило до зниження якості провадження освітньої діяльності та неефективності функціонування шкільної мережі. Відповідно до місцевих реалій оптимізація шкільної мережі відбувається шляхом реорганізації закладів освіти, створення освітніх округів, опорних шкіл і філій.

Опорні школи вперше з'явилися в Україні у вересні 2016 року в кількості 137. Станом на 01.06.2018 р. (за оперативною інформацією МОН) функціонує 530 опорних шкіл, 986 філій, з них в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) – 224 ОШ і 405 філій відповідно. Таким чином, кількість опорних шкіл за два роки суттєво збільшилась – на 280 % (рис. 32).

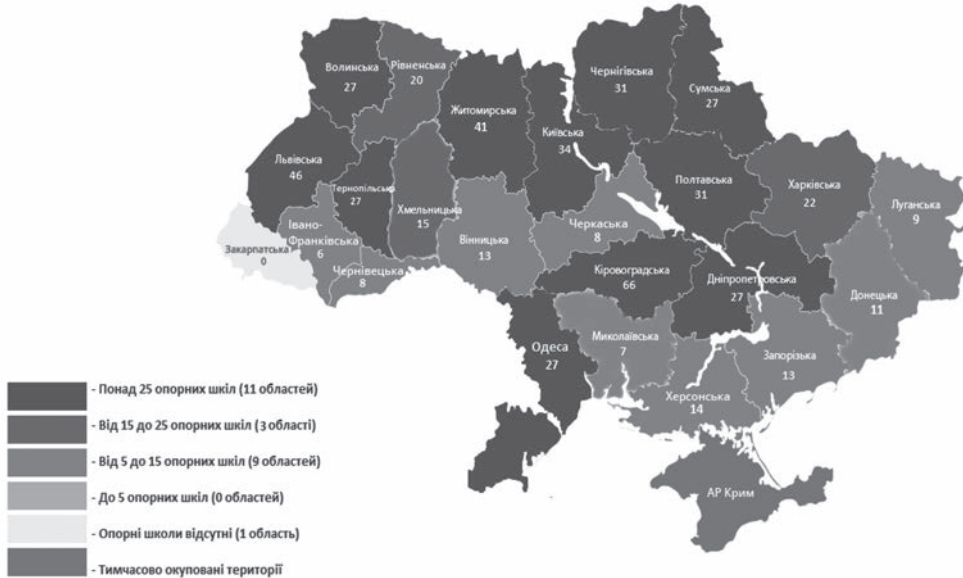

Рис. 32. Мережа опорних шкіл за регіональним розподілом (станом на 01.06.2018 р.)

Побудовано Департаментом загальної середньої та дошкільної освіти МОН України.

Кількість учнів, що навчаються в опорних школах – 232 298, з них в ОТГ – 106 319 осіб, або 46 % від загальної кількості учнів опорних шкіл.

Вісімнадцять опорних шкіл з різних регіонів України є учасниками Всеукраїнського експерименту процесу впровадження нових підходів до навчання у початковій школі в рамках реалізації Концепції «Нова українська школа» (упровадження нового Державного стандарту початкової освіти) (рис. 33).

Значна кількість учнів, понад 42,2 тис. осіб, довозиться до опорних шкіл. Для підвезення дітей закуплено 833 шкільні автобуси, проте потреба у шкільних автобусах ще не задоволена.

Робота з модернізації мережі шкіл в областях продовжується і трансформується відповідно до процесу створення об'єднаних територіальних громад.

Упродовж 2017/2018 н. р. мережа опорних шкіл зростає майже на 18 %, філій – на 10 % (рис. 34).

Упродовж 2017/2018 н. р. мережа опорних шкіл, підпорядкованих ОТГ, зростає до 42 % від їх загальної кількості (рис. 35).

Станом на 1 червня 2018 р за кількістю опорних шкіл, що функціонують, лідирують Кіровоградська (66), Львівська (46), Житомирська (41) і Київська (34)

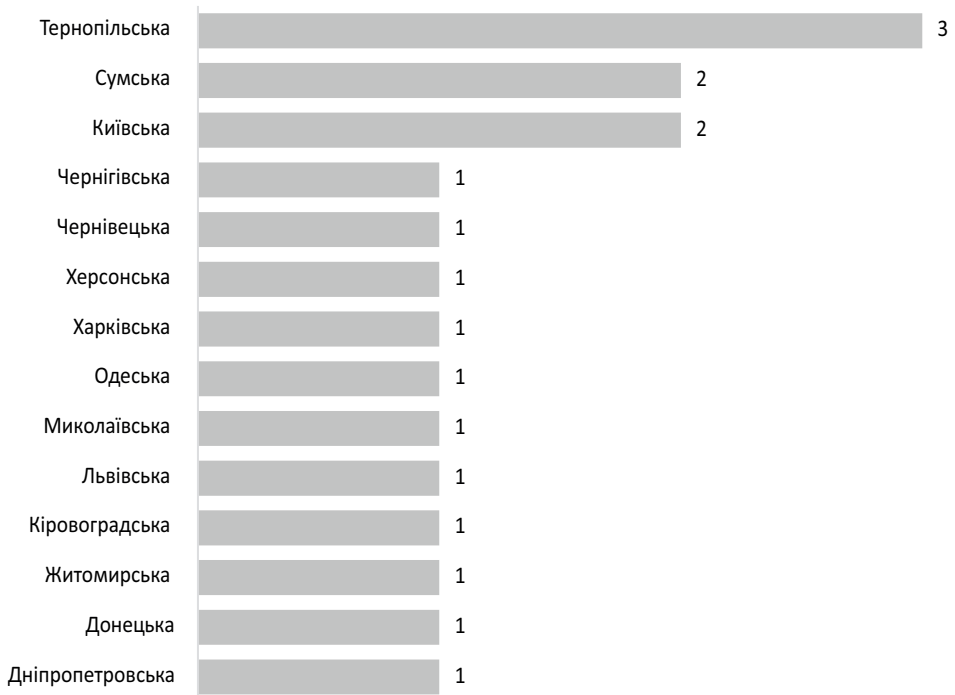

Рис. 33. Опорні школи – учасники експерименту

Складено за даними ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

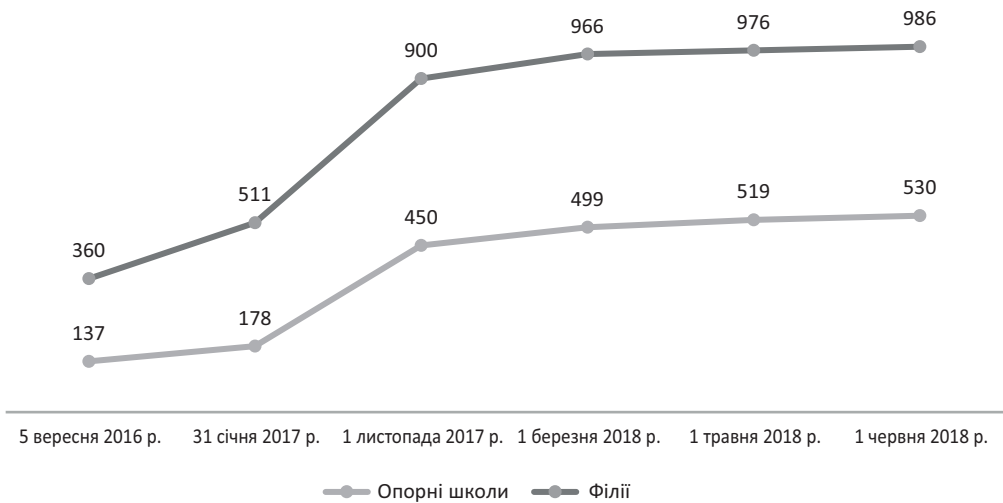

Рис. 34. Динаміка розвитку мережі опорних шкіл і філій в Україні (2016/2017–2017/2018 н. рр.)

Складено за даними ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

області. Активно розвивається мережа опорних закладів Чернігівської області (кількість опорних шкіл збільшилася в 15,5 разів порівняно з 2016 р.), Одеської області (у 13,5 разів), Полтавської області (у 10 разів). Жодного опорного закладу освіти не створено у Закарпатській області (рис. 36).

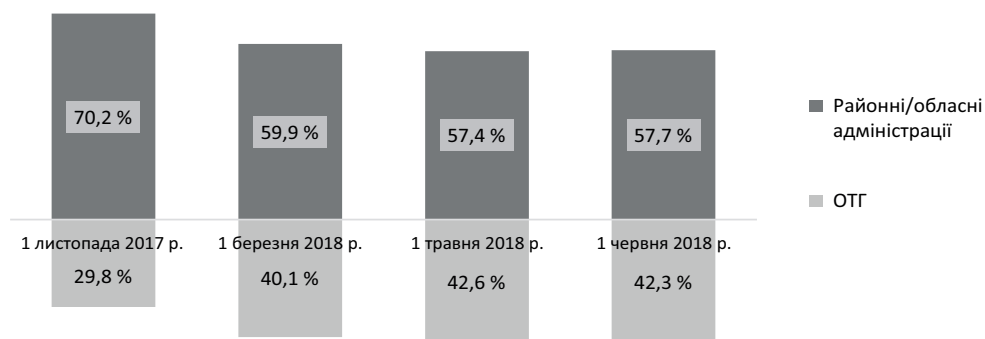

Рис. 35. Динаміка створення опорних шкіл за типом засновника (2017–2018 рр.)

Складено за даними ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

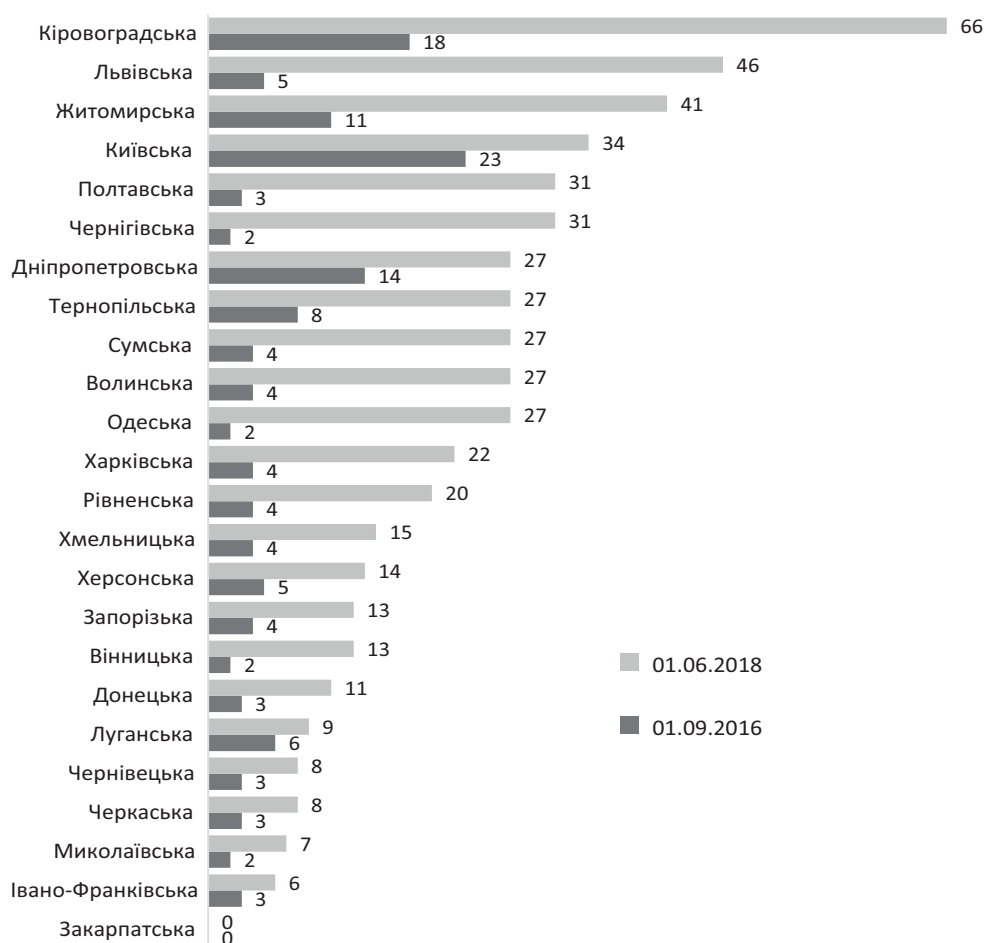

Рис. 36. Динаміка формування мережі опорних закладів освіти у розрізі областей

Складено за даними Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Регіональний розподіл опорних шкіл та їхніх філій подано на рис. 37.

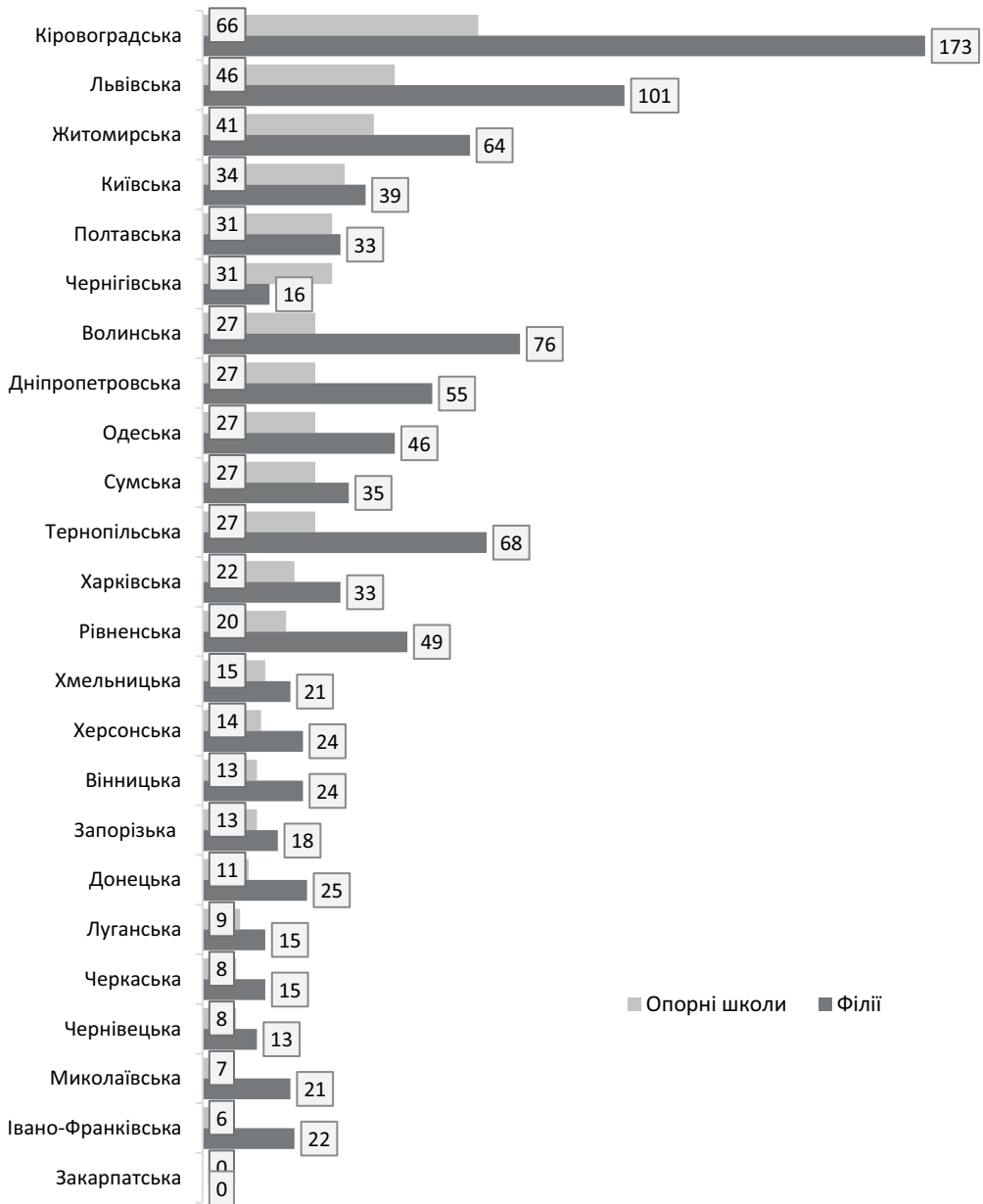

Рис. 37. Мережа опорних шкіл із філіями за регіонами (станом на 01.06.2018 р.)

Складено за даними Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Одним із найбільших логістичних викликів від початку впровадження мережі опорних закладів залишається якість доріг у сільській місцевості, якими підвозяться учні і вчителі до закладу освіти. За даними МОН України, станом

на 2017/2018 н. р. найбільший відсоток доріг у незадовільному стані – у Дніпропетровській області. Водночас у Кіровоградській області, де найбільша кількість опорних шкіл (66), лише 8,9 % доріг потребують ремонту (рис. 38).

Упродовж 2017/2018 н. р. мережа опорних шкіл загалом зросла на 15 %, синхронно зростала і кількість автобусів, що підвозять учнів і вчителів до місця навчання і роботи, вона збільшилась на 18 % (рис. 39).

Потреба в закупівлі автобусів для підвозу учнів і вчителів залишається актуальною. Станом на 1 червня 2018 року за наявності 530 опорних закладів освіти існувала потреба у 310 автобусах, з них – 155 для ОТГ (рис. 40).

Забезпечення рівного доступу до якісної освіти усім особам, у тому числі учням з особливими освітніми потребами, – одна з умов успішного функціонування української освіти. Процес інтегрування дітей з особливими потребами в освітній простір опорних шкіл демонструє позитивну динаміку (рис. 41). З цієї метою на базі опорних шкіл організовано класи з інклюзивним навчанням.

Кількість класів з інклюзивним навчанням збільшилася за період з вересня 2016 р. по червень 2018 р. в понад 7 разів.

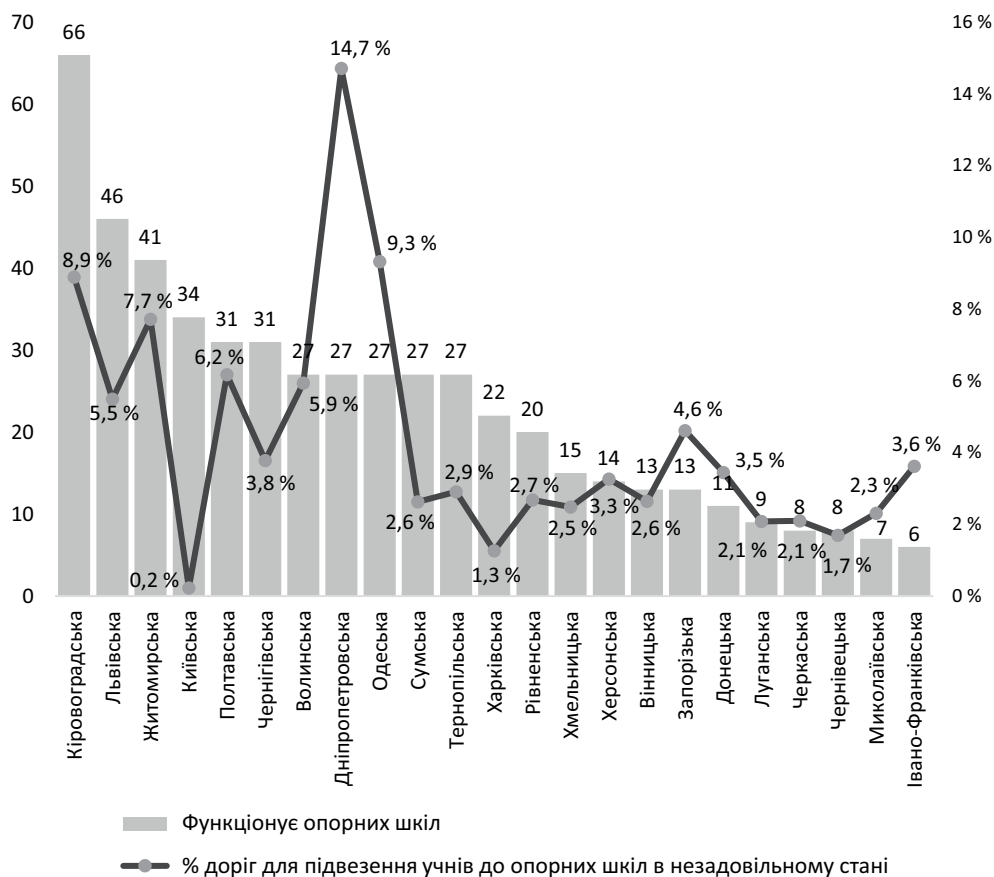

Рис. 38. Порівняння кількості опорних шкіл і якості доріг, по яких довозяться учні в розрізі регіонів

Складено за даними Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

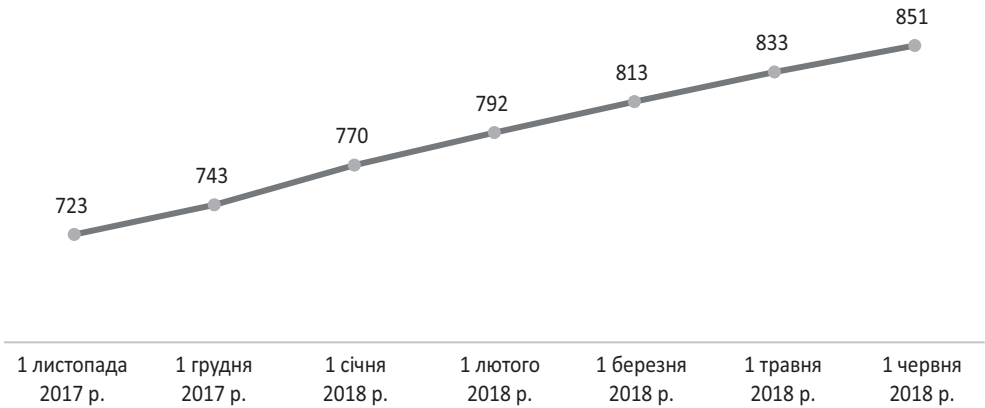

Рис. 39. Наявність автобусів у динаміці 2017/2018 н. р.

Складено за даними Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

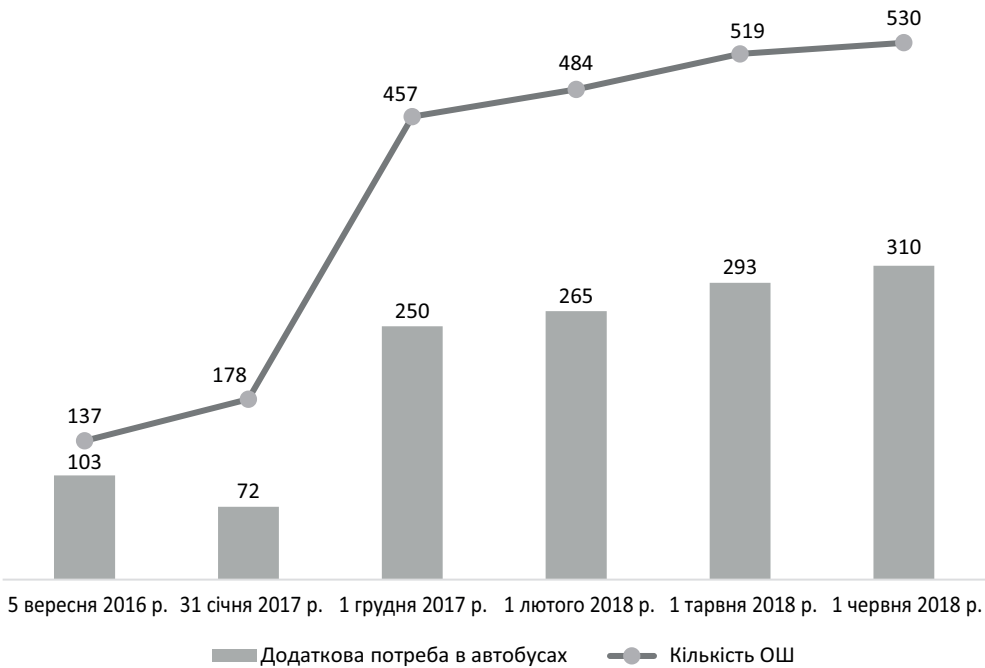

Рис. 40. Порівняння кількості опорних шкіл та потреби в автобусах

Складено за даними Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

На сьогодні в опорних школах у 548 класах з інклюзивним навчанням здобувають освіту 990 учнів з особливими освітніми потребами. Найбільша кількість учнів з особливими освітніми потребами на один інклюзивний клас спостерігається у Кіровоградській, Житомирській, Харківській, Хмельницькій областях (рис. 42).

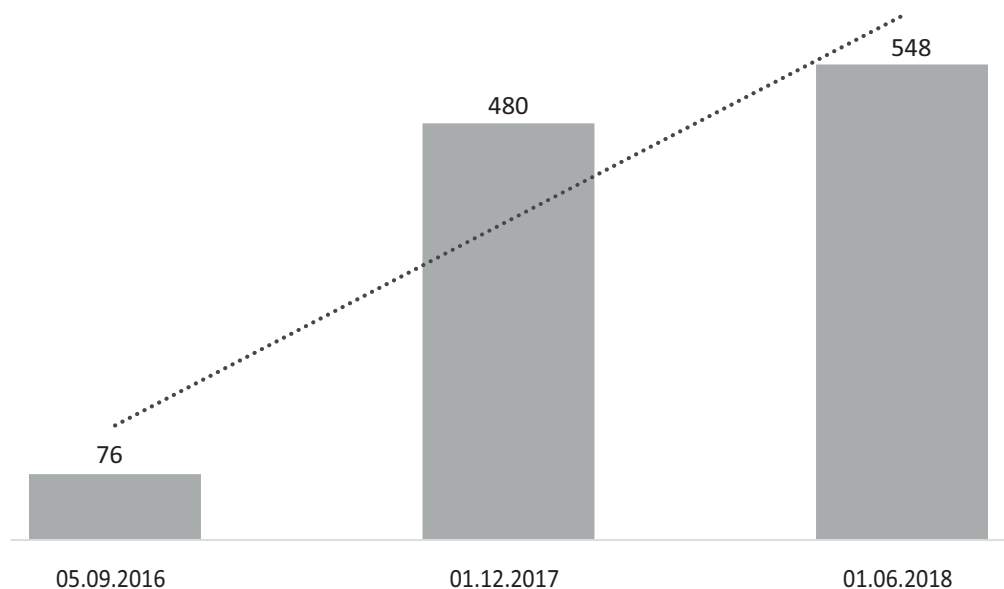

Рис. 41. Динаміка кількості класів з інклюзивним навчанням

Складено за даними Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

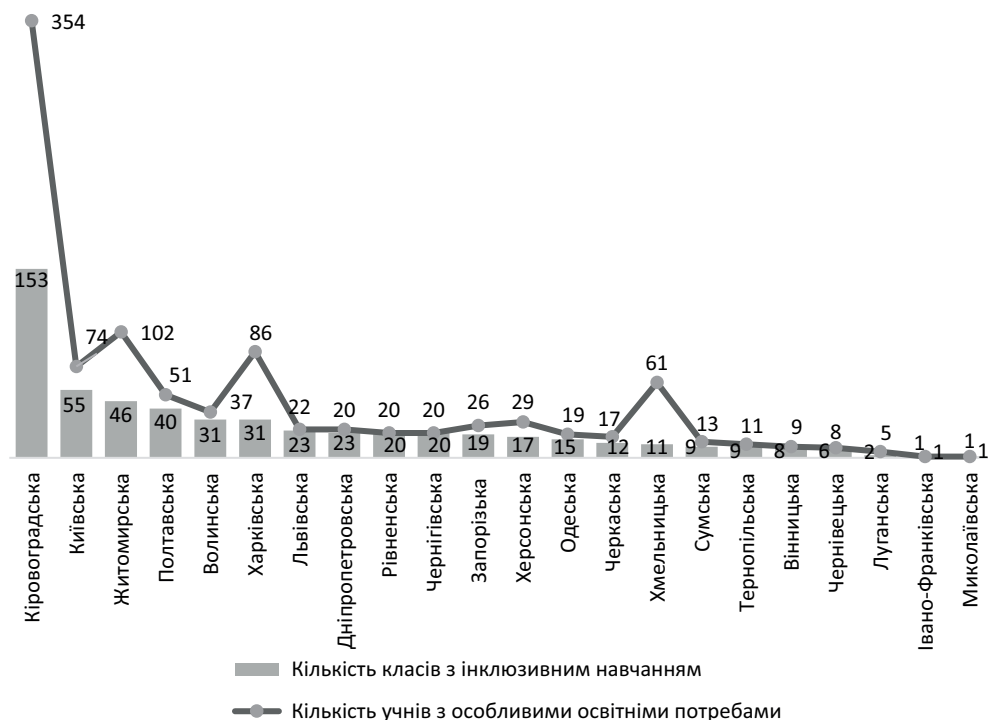

Рис. 42. Співвідношення кількості класів з інклюзивним навчанням та кількості учнів з особливими освітніми потребами, у розрізі областей

Складено за даними Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України, ДНУ «Інститут освітньої аналітики».

Розвиток системи опорних шкіл здійснюється синхронно із перебігом реформи децентралізації, про що свідчить динаміка збільшення мережі опорних шкіл в ОТГ. Цей процес сприяє рівному доступу до якісної освіти дітей, що проживають у сільській місцевості, забезпечує оптимізацію шкільної мережі, створює передумови для успішного впровадження освітніх реформ, передбачених «Новою українською школою».

Інклюзивна освіта

Інклюзивна освіта є одним із пріоритетних стратегічних напрямків діяльності Міністерства освіти і науки України та спрямована на реалізацію прав дітей з особливими освітніми потребами на здобуття якісної освіти, всебічний розвиток, підготовку до активної участі у житті суспільства. З 2017 р. розвиток інклюзивної освіти увійшов до пріоритетних напрямів «Нової української школи».

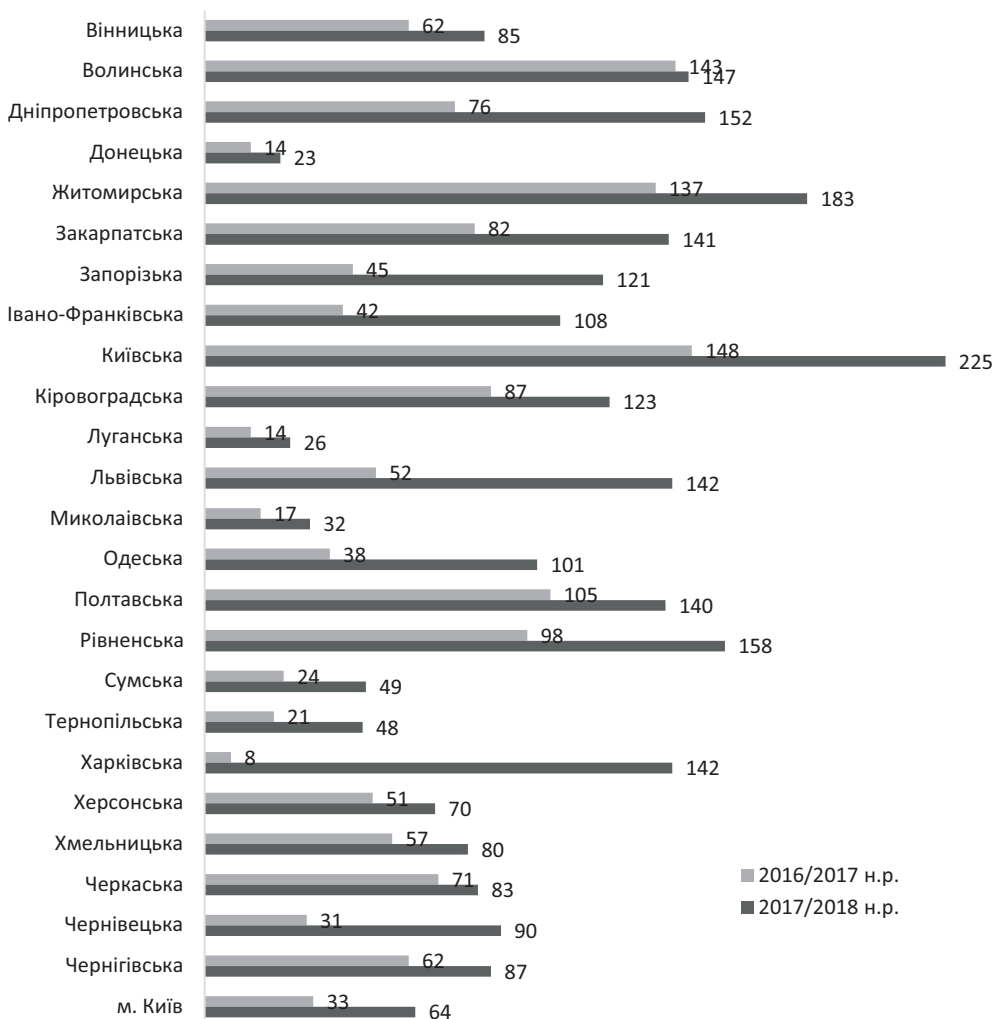

Рис. 43. Динаміка збільшення кількості шкіл, які мають інклюзивні класи (2016/2017–2017/2018 н. рр.), регіональний розріз

Складено за даними Директорату інклюзивної та позашкільної освіти МОН України.

У 2017/2018 н. р. впровадження інклюзивного навчання здійснювалось на виконання Закону України «Про освіту», «Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 року № 1393-р., доручення Прем'єр-міністра України від 04.05.2017 № 15455/6/1-17 до пункту 2 розділу II Протоколу першого засідання Національної ради реформ на тему: «Освіта, безпека та благополуччя дітей як пріоритет розвитку країни» від 31 березня 2017 року.

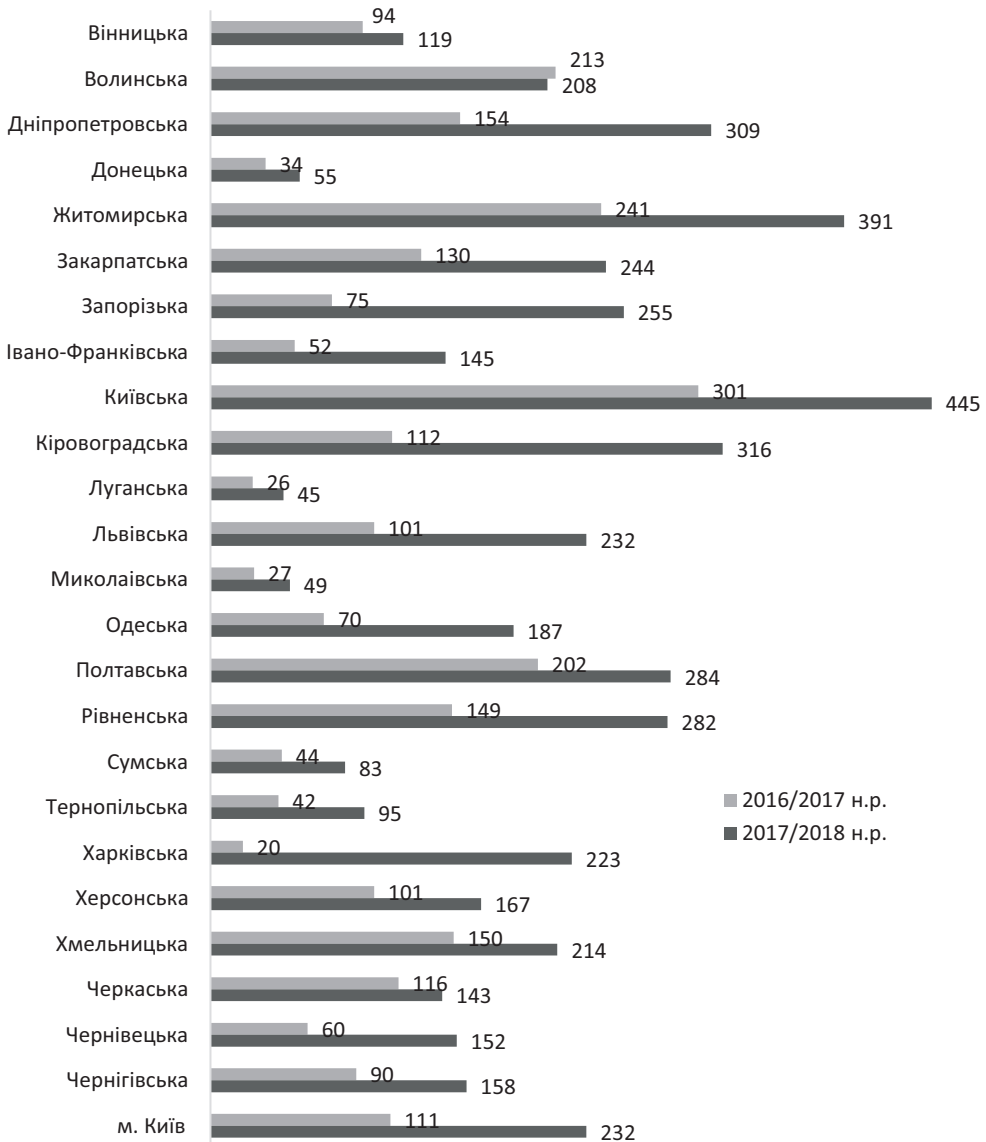

Рис. 44. Динаміка збільшення кількості інклюзивних класів (2016/2017–2017/2018 н. рр.), регіональний розріз

Складено за даними Директорату інклюзивної та позашкільної освіти МОН України.

У 2017/2018 н. р. порівняно з 2016/2017 н. р. майже на 72 % збільшилася кількість учнів в інклюзивних класах (з 4 180 до 7 179 осіб). За той же період майже на 73 % зросла кількість шкіл з інклюзивним навчанням – з 1 518 до 2 620 закладів (див. рис. 43).

Станом на 2017/2018 н. р. у порівнянні з аналогічними показниками попереднього навчального року більш ніж на 85 % зросла кількість класів з інклюзивним навчанням – з 2 715 до 5 033 класів (див. рис. 44). У Харківській області кількість класів збільшилася в 11 разів, тоді як в Миколаївській та Луганській областях показники залишилися найнижчими загалом по Україні.

У період 2013/2014–2017/2018 н. рр. кількість учнів із особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти, зросла в 3,4 раза (рис. 45). Найбільш динамічно зростала кількість учнів, починаючи з 2015/2016 н. р.: у 2014/2015 н. р. кількість учнів відносно попереднього року зросла на 2,9 %, тоді як середній темп зростання за 2015/2016–2017/2018 н. рр. склав 50,4 %.

Лідером за кількістю учнів, які навчаються в інклюзивних класах, є Київська область, у якій станом на 2017/2018 н. р. в інклюзивних класах навчаються 712 учнів з особливими освітніми потребами, тоді як найнижчі показники зафіксовано в Миколаївській області (58 учнів) (рис. 46).

Відповідно до статті 33 Закону України «Про освіту», для забезпечення досягнення особами з особливими освітніми потребами результатів навчання, передбачених Державним стандартом загальної середньої освіти, до штату закладу освіти вводиться посада асистента вчителя.

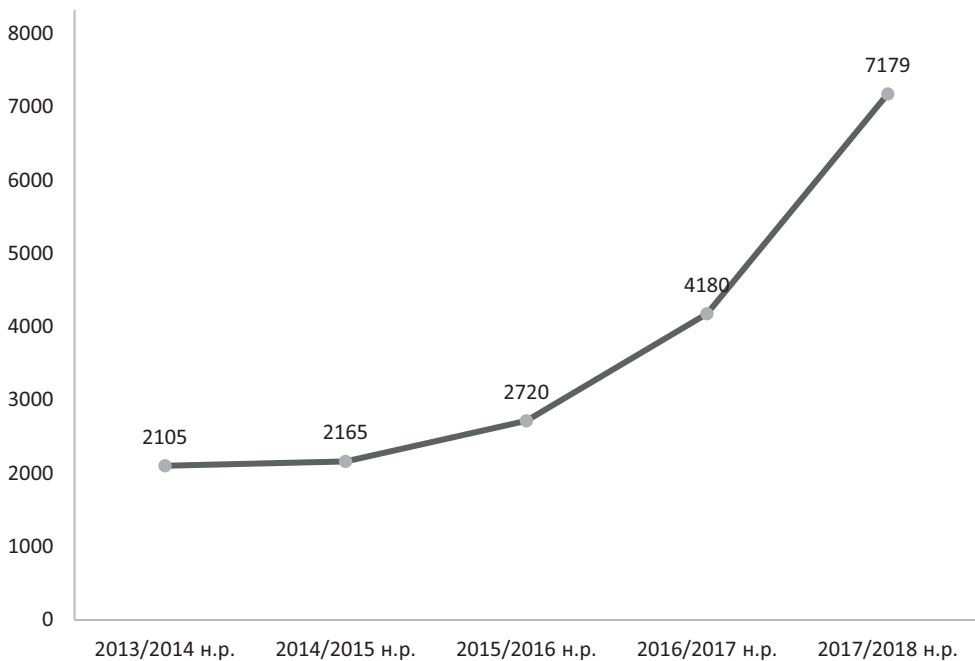

Рис. 45. Динаміка збільшення кількості учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти

Складено за даними Директорату інклюзивної та позашкільної освіти МОН України.

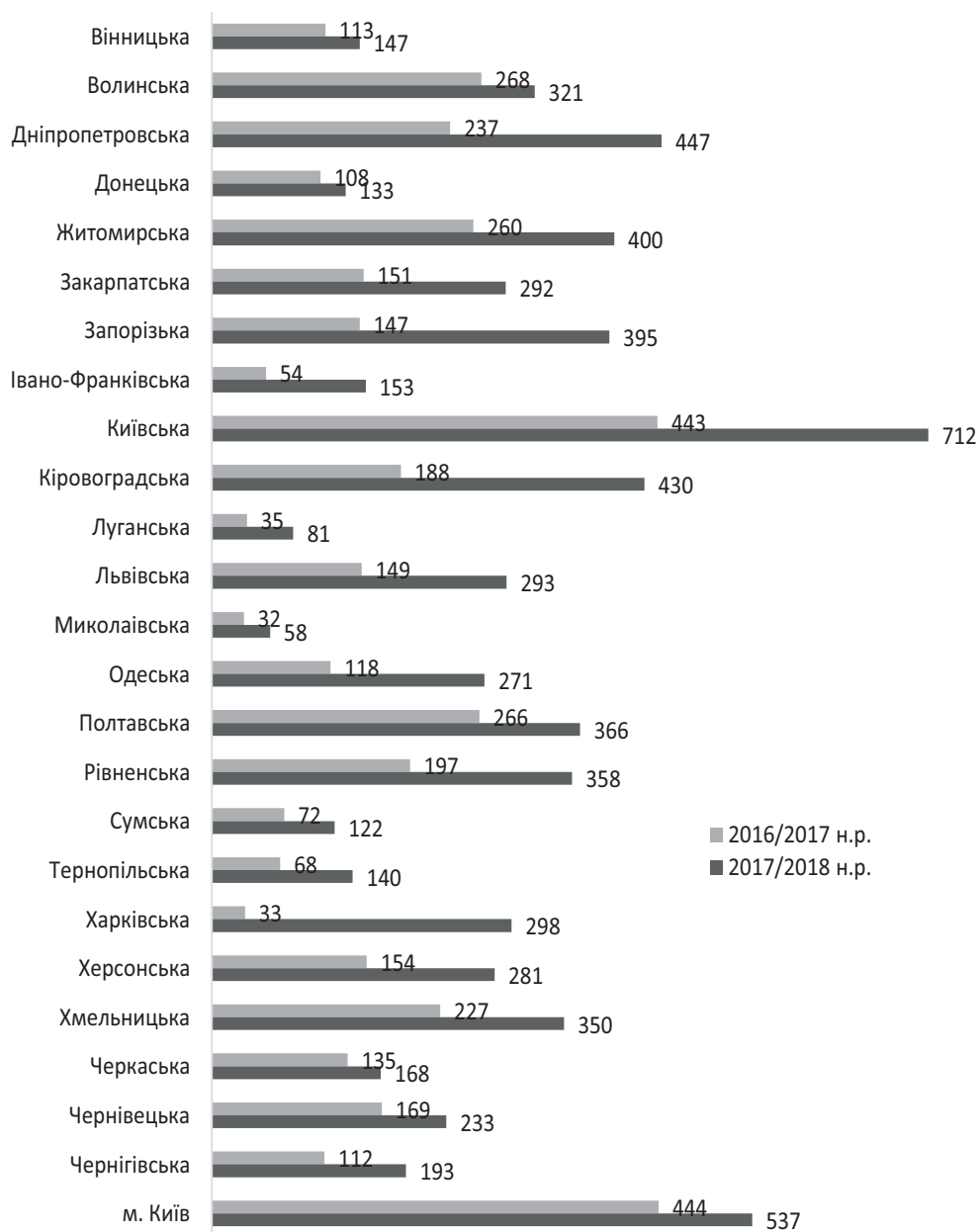

Рис. 46. Динаміка зростання кількості учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних класах, регіональний розріз

Складено за даними Директорату інклюзивної та позашкільної освіти МОН України.

Починаючи з 2015/2016 н. р. кількість уведених ставок асистентів учителя щорічно збільшується (рис. 47). За три навчальних роки (2015/2016–2017/2018 н. рр.) кількість асистентів учителя збільшилася майже у 3,8 раза і станом на 2017/2018 н. р. асистенти вчителя працюють у 74 % інклюзивних класів.

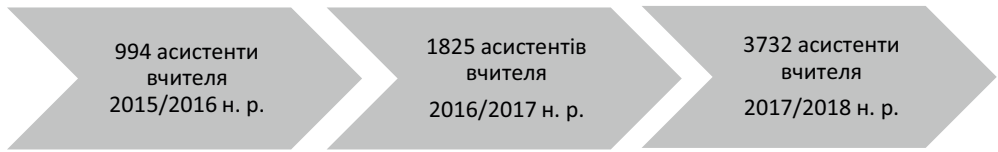

Рис. 47. Динаміка збільшення кількості асистентів учителя

Складено за даними Директорату інклюзивної та позашкільної освіти МОН України.

Найменша кількість асистентів учителя відносно кількості класів була в Донецькій (20 на 55 класів) та Кіровоградській областях (97 на 316 класів) (рис. 48).

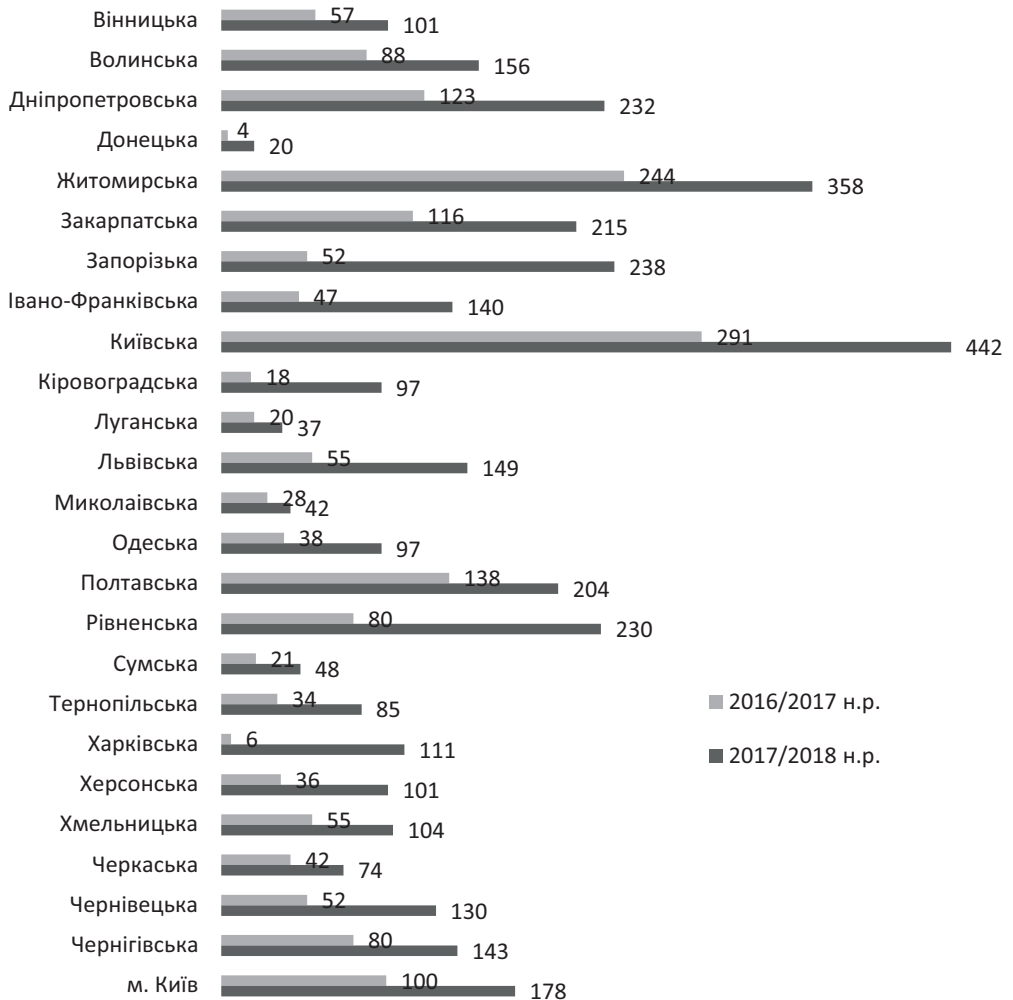

Рис. 48. Динаміка збільшення кількості асистентів учителя, регіональний розріз

Складено за даними Директорату інклюзивної та позашкільної освіти МОН України.

Запровадження інклюзивного навчання створило передумови для інтегрування дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, у загальноосвітній простір. Починаючи з 2014/2015 н. р. значно збільшилася кількість дітей з інвалідністю в закладах загальної середньої освіти (рис. 49).

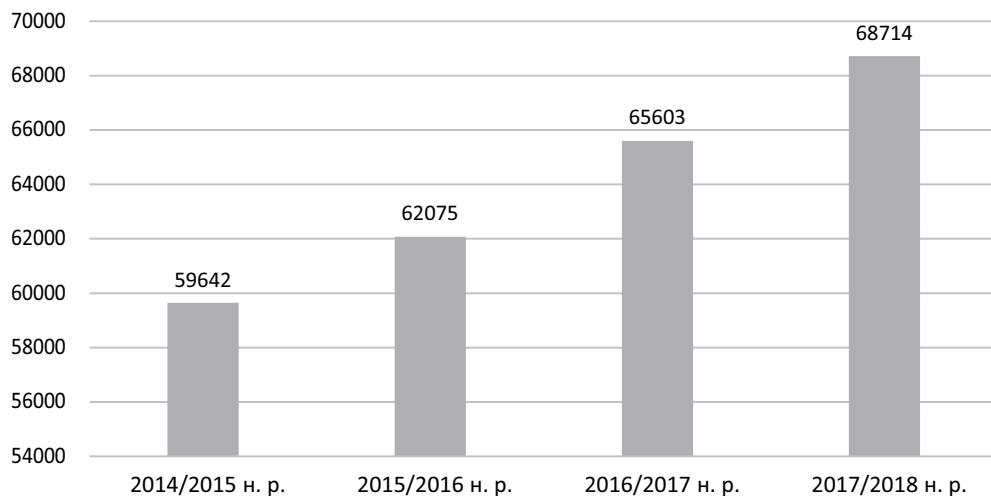

Рис. 49. Кількість учнів з інвалідністю, які здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти (інклюзивні та спеціальні класи, спеціальні школи, навчально-реабілітаційні центри, індивідуальна форма навчання)

Складено за даними Директорату інклюзивної та позашкільної освіти МОН України.

Мережа закладів загальної середньої освіти

Трансформацію мережі закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) проаналізовано в динаміці та в регіональному розрізі за ключовими показниками (без урахування спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів), шкіл соціальної реабілітації та санаторних шкіл): розподіл шкіл за типами місцевості, кількість учнів на одного вчителя, кількість учнів на один навчальний заклад, кількість учителів на один ЗЗСО.

Загалом по Україні майже дві третини шкіл розташовані в сільській місцевості (65,8 %), відповідно в містах – 34,2 %. Більша частка закладів середньої освіти в міській місцевості знаходиться в Донецькій, Дніпропетровській і Харківській областях, у сільській – у Волинській, Тернопільській і Вінницькій (рис. 50).

Упродовж чотирьох останніх років у ЗЗСО спостерігається зменшення кількості учнів на 2,2 % у сільській місцевості, і збільшення на стільки ж відсотків у міських поселеннях (рис. 51).

У 2017/2018 н. р. в закладах загальної середньої освіти навчалася 3 911 848 учнів, із них у сільській місцевості – 30,1 %, у містах – 69,9 %. Регіональний розподіл частки учнів, що навчалися в ЗЗСО, представлено на рис. 52.

Упродовж останніх чотирьох навчальних років наповнюваність сільських шкіл традиційно нижча за міські. У динаміці наповнюваність ЗЗСО у сільській